

Received-Makale Geliş Tarihi 30.01.2025
Published-Yayınlanma Tarihi 28.02.2025
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 12 (116), 202-213

Research Article / Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.14957681

Çimen Arkıcı

<https://orcid.org/0009-0009-4539-8597>
MEB Prof. Dr. Ömer Dinçer İlkokulu, İstanbul / TÜRKİYE

Doç. Dr. Bahadır Gülbahar

<https://orcid.org/0000-0002-7040-1593>
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kırşehir / TÜRKİYE
ROR Id: <https://ror.org/05rrfpt58>

Okul Finansmanında Yaşanan Sorunlara İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri

School Administrators' Opinions on Problems in School Finance

ÖZET

Nitel yaklaşım ve fenomenoloji yöntemine göre tasarlanan bu araştırma, okul finansmanında karşılaşılan sorunların eğitim süreçleri üzerindeki etkilerini, okul yöneticilerinin görüşlerine dayanarak incelemeyi amaçlamıştır. Eğitimde finansal yetersizliklerin öğrenci başarısı, öğretmen performansı ve okul kaynaklarının etkin kullanımı üzerindeki olası etkileri, çalışmanın odak noktasını oluşturmuştur. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlama ve sürdürülebilir bir eğitim ortamı oluşturma çabalarına katkı sağlaması amaçlanan bu çalışma, Türkiye'deki okul finansmanı sorunlarına yönelik politika yapıcıların karar alma süreçlerine destek sunmayı amaçlamıştır. Araştırmada okul yöneticilerinin gözlem ve deneyimlerinden elde edilen veriler ışığında, finansal kısıtlamaların eğitim kalitesine yönelik olumsuz etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda, 2024-2025 Eğitim-Öğretim Yılı'nda İstanbul'da çeşitli kademelerde görev yapan 15 okul yöneticisiyle yüz yüze mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Okul yöneticilerinin görüşleri, yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla elde edilmiştir. Mülakatlardan elde edilen veriler içerik analiziyle analiz edilmiş, kodlama, tema ve frekans analizleri yoluyla detaylandırılmış ve yorumlanmıştır. Kodlama ve tema analizleri, okul yöneticilerinin finansal sorunları nasıl algıladıklarını, bu sorunların hangi yönlerden eğitim sürecini etkilediğini ve okul yönetiminde hangi finansal sorunların öne çıktığını belirlemeyi amaçlamıştır. Frekans analizleri ise belirlenen temaların okul finansmanındaki genel eğilimleri ne ölçüde yansıttığını anlamamıza olanak tanımıştır. Araştırma, bu çerçevede elde edilen bulguları değerlendirirken eğitimde kaynakların daha adil ve verimli kullanılması adına politika önerileri geliştirmeyi hedeflemiştir... Elde edilen bulguların eğitimde finansal sorunların sistem üzerindeki yansımalarını açıklığa kavuşturması beklenmiştir. Bu araştırmanın eğitim yönetimi alanında önemli bir boşluğu doldurması ve eğitimde fırsat eşitliğine yönelik çalışmalara ışık tutması öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Finansmanı, Okul Yöneticileri, Kaynak Dağılımı

ABSTRACT

This study, which was designed according to the qualitative approach and phenomenology method, aimed to examine the effects of problems encountered in school financing on educational processes based on the views of school administrators. The possible effects of financial inadequacies in education on student achievement, teacher performance and effective use of school resources were the focus of the study. This study, which aims to contribute to the efforts to ensure equality of opportunity in education and to create a sustainable educational environment, aims to support the decision-making processes of policy makers regarding school finance problems in Turkey. In the light of the data obtained from the observations and experiences of school administrators, the negative effects of financial constraints on the quality of education were tried to be revealed. In this direction, face-to-face interviews were conducted with 15 school administrators working at various levels in Istanbul in the 2024-2025 academic year. The opinions of school administrators were obtained through semi-structured interview forms. The data obtained from the interviews were analysed by content analysis, detailed and interpreted through coding, theme and frequency analyses. Coding and theme analyses aimed to determine how school administrators perceive financial problems, in which ways these problems affect the educational process and which financial problems stand out in school management. Frequency analyses allowed us to understand to what extent the identified themes reflect the general trends in school finance. While evaluating the findings obtained within this framework, the research aims to develop policy recommendations for a more fair and efficient use of resources in education... The findings were expected to clarify the reflections of financial problems in education on the system. It is envisaged that this research will fill an important gap in the field of educational administration and shed light on studies on equality of opportunity in education.

Keywords: Educational Financing, School Administrators, Resource Distribution

1. GİRİŞ

Eğitim; toplumların ekonomik, kültürel ve sosyal gelişiminde merkezi bir role sahiptir. Toplumların kalkınma düzeyi, eğitim sistemlerinin kalitesiyle doğrudan ilişkilidir. Eğitim sistemlerinin sürdürülebilirliği ve kalitesinin artırılması büyük ölçüde finansman kaynaklarının yeterliği ve etkin kullanımıyla mümkündür. Bu sorunlar, okulların altyapı ihtiyaçlarının karşılanamaması, öğretmen maaşlarının ödenememesi, ders materyallerinin temini ve teknolojik araçların kullanımına yönelik eksiklikler şeklinde kendini göstermektedir (Çalık ve Altun, 2017; Doğan, 2021). Türkiye’de eğitim finansmanına yönelik çalışmalar, finansal kaynakların yetersizliği ve adaletsiz dağılımının eğitimde fırsat eşitsizliklerine neden olduğunu ortaya koymaktadır (Erdem ve Fidan, 2021; Tekin ve Ersoy, 2019).

Literatürde, eğitim finansmanında devlet ödeneklerinin temel kaynak olduğu vurgulanırken bu kaynakların genellikle sadece temel ihtiyaçları karşılamaya yettiği ifade edilmektedir. Hoşgörür ve Arslan (2014), devlet bütçesinden ayrılan payların genellikle öğretmen maaşları ve okulun temel giderleriyle sınırlı kaldığını, yenilikçi projelere ve altyapı yatırımlarına yeterince kaynak ayrılmadığını belirtmektedir. Özellikle kırsal bölgelerde bu durum daha belirgin hâle gelmekte ve okullar arasında ciddi eşitsizlikler yaratmaktadır. Koç ve Kaya (2019), eğitimde bölgesel farklılıkların temelinde finansal kaynakların eşit ve adil dağıtılmamasının yattığını vurgulamıştır. Bu eşitsizlik, eğitimde fırsat eşitliği ilkesini zedelemekte ve öğrencilerin akademik başarılarını doğrudan olumsuz etkilemektedir.

Bir diğer önemli sorun ise finansman yetersizliğinin öğretmen performansı üzerindeki etkisidir. Erdem (2022), öğretmenlerin iş yükünün artmasıyla birlikte, eğitim sürecine katkı sağlayacak yenilikçi yaklaşımlardan uzaklaştığını belirtmiştir. Öğretmenlerin mesleki gelişim programlarına katılımı da finansman yetersizliği nedeniyle sınırlı kalmakta, bu da eğitim kalitesinde düşüşlere yol açmaktadır.

Öğrenci odaklı çalışmalarda ise finansman sorunlarının kalabalık sınıflar ve yetersiz eğitim ortamları şeklinde kendini gösterdiği görülmektedir. Çelik (2021) yaptığı çalışmada, sınıfların kalabalık olması nedeniyle öğrencilere bireysel olarak destek sağlanamadığını ve bunun öğrenme sürecinde aksaklıklara yol açtığını belirtmiştir. Benzer şekilde Demir ve Özçelik (2018), finansman yetersizliğinin öğrencilerin sosyal ve kültürel gelişimini destekleyen faaliyetleri de engellediğini, bunun da öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkilediğini vurgulamıştır. Özer, Demirtaş ve Ateş (2015), okullarda finansal kaynakların ihtiyaçlara göre planlı ve şeffaf bir şekilde dağıtılmasının bu eşitsizlikleri azaltabileceğini belirtmiştir.

Okul yöneticilerinin finansman sorunlarına ilişkin çözüm önerileri de literatürde sıklıkla vurgulanan konulardan biridir. Toker-Gökçe ve Uslu (2018) çalışmasında, okulların alternatif finansman kaynakları yaratması gerektiğini, sosyal projeler, sponsorluk anlaşmaları ve yerel desteklerin bu konuda etkili olabileceğini ifade etmiştir. Savaş-Yalçın (2016), özellikle sosyal sorumluluk projeleri ve bağış kampanyalarının eğitim kurumlarına ek kaynak sağlama noktasında etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’deki okulların finansman kaynaklarının yetersizliği ve bu durumun eğitim kalitesine olan olumsuz etkilerini araştırmaktır. Finansman yetersizliği, eğitim süreçlerini aksatarak öğrenci başarısını, öğretmen motivasyonunu ve altyapı yatırımlarını doğrudan etkilemektedir (Baltacı, 2023). Özellikle dezavantajlı bölgelerde okulların kaynaklara erişimindeki eşitsizlikler, eğitimde fırsat eşitsizliklerinin derinleşmesine neden olmaktadır (MEB, 2021). Bu bağlamda araştırma, okul yöneticilerinin finansman sorunlarına ilişkin görüşlerini derinlemesine incelemeyi ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Okul finansmanında yaşanan sorunların tespit edilmesi, sürdürülebilir ve adil bir eğitim sistemi oluşturmak adına politika yapıcılara bir perspektif sunacaktır.

2. OKUL FİNANSMANI

Okul finansmanı eğitim kurumlarının faaliyetlerini sürdürebilmesi ve eğitim-öğretim hizmetlerinin kaliteli bir şekilde sunulabilmesi için gerekli olan maddi kaynakların sağlanması, yönetilmesi ve dağıtılması süreçlerini ifade eder. Bu kavram, eğitim sisteminin etkili bir şekilde işleyebilmesi için ekonomik ve finansal kaynakların ne şekilde organize edilmesi gerektiği üzerine yoğunlaşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Okul finansmanı, yalnızca okul binalarının inşa edilmesi ve donatılması ile sınırlı olmayıp aynı zamanda öğretim materyalleri, öğretmen maaşları, okul yönetim giderleri gibi eğitim sürecinin devamlılığı için gerekli her türlü harcamayı kapsamaktadır (Hesapçıoğlu ve İnandı, 2008).

Eğitim finansmanı, eğitim hizmetlerinin kamusal veya özel sektör tarafından desteklenmesine göre farklı modellerde uygulanabilmektedir. Kamu finansmanı, devlet bütçesinden sağlanan kaynaklarla eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasını içerirken özel finansman, bireysel veya kurumsal desteklerle sağlanan kaynaklara dayanmaktadır (Sağ, 2021). Bu bağlamda, eğitim finansmanında farklı kaynakların etkili ve

verimli kullanılması, eğitimde sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi açısından büyük önem taşır (Akdemir, 2020). Örneğin, gelişmiş ülkelerde eğitim finansmanının daha büyük bir kısmı devlet tarafından sağlanırken bazı gelişmekte olan ülkelerde eğitim finansmanı için bireysel katkılar da önemli bir yer tutmaktadır (Savaş-Yalçın, 2016).

Eğitimde finansmanın doğru bir şekilde yönetilmesi, okulların sürdürülebilir gelişimi için gerekli olan yapısal altyapının oluşturulmasına katkı sağlamakta ve öğrencilerin eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanmasını kolaylaştırmaktadır (Koç ve Kaya, 2019). Finansmanın etkili bir biçimde sağlanması, eğitimde kaliteyi artırmakta ve öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilemektedir (Güner vd., 2017).

2.1. Okul Finansmanının Tarihçesi ve Gelişimi

Okul finansmanının tarihçesi ve gelişimi; toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarının eğitim sistemine olan etkilerini anlamak açısından büyük bir öneme sahiptir. Tarih boyunca farklı toplumlarda eğitim finansmanının değişik yöntemlerle ele alındığı ve bu finansman yapısının ülkelerin eğitim politikaları ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Eğitim finansmanının gelişimi, devletlerin eğitim alanına yönelik bakış açısının bir yansıması olarak değerlendirilmektedir ve zamanla toplumsal kalkınmanın temel unsurlarından biri hâline gelmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu gelişim süreci hem kamusal hem de özel finansman kaynaklarının eğitim sistemine dâhil edilmesi ile şekillenmiş, eğitime ayrılan kaynakların artırılmasıyla birlikte eğitimde kalite ve erişim konularında önemli adımlar atılmıştır (Hesapçıoğlu ve İnandı, 2008).

Sanayi Devrimi ile birlikte Avrupa'da eğitim finansmanında köklü değişimler meydana gelmiştir. Sanayi devriminin getirdiği ekonomik ve toplumsal dönüşüm, eğitime olan ihtiyacı artırmış ve eğitim kurumlarının devlet tarafından finanse edilmesi gerektiğine dair görüşler güç kazanmıştır. Bu dönemde, toplumun daha geniş kesimlerinin eğitime erişimini sağlamak amacıyla devlet eliyle yürütülen kamusal eğitim politikaları önem kazanmaya başlamış ve eğitimin yaygınlaştırılması hedeflenmiştir (Akdemir, 2020). Bu süreçte, birçok Avrupa ülkesi eğitimi kamusal bir hak olarak görmeye başlamış ve eğitim finansmanının devlet bütçesinden karşılanması gerektiğini kabul etmiştir. Örneğin, 19. yüzyılın sonlarında Almanya, Fransa ve İngiltere gibi ülkelerde devlet destekli eğitim sistemleri kurulmuş ve eğitimin zorunlu hâle getirilmesiyle birlikte okul finansmanına ayrılan kamu kaynakları artırılmıştır (Savaş-Yalçın, 2016).

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte Türkiye'de eğitim finansmanında köklü değişimler gerçekleşmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, eğitimin devlet eliyle yürütülmesi ve finanse edilmesi hedeflenmiş, bu kapsamda eğitimde laikleşme, fırsat eşitliği sağlama ve yaygın eğitim politikaları benimsenmiştir. 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkarılmasıyla birlikte eğitimde merkezileşme sağlanmış ve tüm okullar Millî Eğitim Bakanlığının denetimi altına alınmıştır. Bu süreçte devlet bütçesinden eğitime ayrılan payın artırılması, eğitimin kalitesinin yükseltilmesi ve her vatandaşın eğitim olanaklarına erişimini sağlamak için önemli bir adım olarak görülmüştür (Güner, Uğurlu ve Köybaşı, 2017). Bu dönemde, eğitimin ücretsiz ve zorunlu hâle getirilmesi, eğitim finansmanının devlet bütçesinden karşılanması gerektiğine dair bir yaklaşım benimsenmiş ve bu politikanın devamlılığı sağlanmıştır.

Sonuç olarak okul finansmanının tarihsel gelişim süreci, devletin eğitim politikalarındaki değişimler ve toplumsal talepler doğrultusunda şekillenmiştir. Türkiye'de eğitim finansmanına yönelik politikalar, eğitimin yaygınlaştırılması ve kaliteli bir eğitim sisteminin oluşturulması için sürekli olarak geliştirilmiştir. Eğitim finansmanında karşılaşılan temel sorunlardan biri, eğitimde fırsat eşitliği sağlamada yetersiz kalan kaynak dağılımıdır. Özellikle kırsal bölgelerdeki okullara yönelik finansal desteklerin yetersizliği, eğitimde kalite ve erişim açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir (Eski, Özben ve Günbayı, 2019). Eğitim finansmanında kamu kaynaklarının yanı sıra özel sektör, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının katkıları da eğitimin sürdürülebilirliği için önem taşımaktadır. Eğitim finansmanının tarihsel süreçte gelişimi incelendiğinde, toplumların eğitim sistemine olan yaklaşımlarındaki değişiklikler açıkça görülebilmektedir. Geçmişten günümüze eğitim finansmanına yönelik farklı politikalar benimsenmiş, eğitimde finansal kaynakların çeşitlendirilmesi ve verimli kullanılması yönünde çabalar artırılmıştır (Bayrakçı ve Dizbay, 2013; Demir ve Özçelik, 2018; Saklan ve Erginer, 2016; Tekin ve Ersoy, 2019; Yıldırım, 2020; Yolcu ve Kurul, 2009).

2.2. Eğitim Sisteminde Finansmanın Önemi

Korlu'ya (2019) göre eğitim sisteminde finansman, eğitimin tüm kademelerinde kaliteli ve sürdürülebilir bir eğitim sunulabilmesi için kritik bir role sahiptir. Eğitim, sadece bireylerin bilgi ve becerilerini artırmakla kalmayıp aynı zamanda bir toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasına da doğrudan katkı

sağlamaktadır. Bu nedenle eğitim sisteminin tüm aşamalarında yeterli finansal kaynakların sağlanması ve etkin bir şekilde kullanılması, toplumsal kalkınma açısından büyük bir öneme sahiptir. Özer, Gençoğlu ve Suna'ya (2020) göre eğitimde finansman, yalnızca okul binalarının ve dersliklerin inşa edilmesiyle sınırlı olmayıp öğretmenlerin profesyonel gelişiminden, öğrencilere sunulan eğitim materyallerine kadar geniş bir yelpazede ihtiyaç duyulan kaynakların temin edilmesini gerektirir.

Finansman, eğitim sisteminin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Örneğin, okullara yapılan kamu yatırımları; eğitimde altyapının güçlenmesine, sınıfların modernize edilmesine ve yeni öğretim teknolojilerinin kullanılmasına olanak tanımaktadır (Erdem ve Fidan, 2021). Bunun yanı sıra okulların daha fazla kaynak elde etmesi, öğrenci başına düşen öğretmen sayısının azalması, ders materyallerinin ve kaynakların zenginleştirilmesi gibi olumlu sonuçlar doğurmakta, bu durum ise eğitimde kaliteyi yükseltmektedir (Çalık ve Altun, 2017). Finansmanın yetersiz olduğu durumlarda ise okullar, temel eğitim ihtiyaçlarını karşılayamadığı gibi eğitimde fırsat eşitliği de sağlanamamakta ve eğitim kalitesinde düşüş yaşanmaktadır (Özer, Demirtaş ve Ateş, 2015).

Eğitim sisteminde finansmanın önemli bir diğer etkisi ise eğitimde fırsat eşitliği sağlamasıdır. Fırsat eşitliği, öğrencilerin sosyal, ekonomik veya coğrafi konumları ne olursa olsun aynı eğitim imkânlarına erişebilmesi anlamına gelmektedir. Finansman eksiklikleri nedeniyle dezavantajlı bölgelerde eğitim kalitesi düşük kalmakta ve bu durum öğrencilerin eğitimde geri kalmalarına yol açmaktadır (Eski, Özben ve Günbayı, 2019). Finansman yetersizliği, özellikle kırsal bölgelerdeki okulların altyapı eksikliklerine, öğretmen açığına ve kaynak yetersizliğine yol açarak öğrencilerin eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanamamasına neden olmaktadır (Yıldırım, 2020).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, okul yöneticilerinin finansman sorunlarına dair algılarını derinlemesine anlamak amacıyla olgu bilim (fenomenolojik) deseninde tasarlanmıştır. Olgu bilim, bireylerin deneyimledikleri olaylara ilişkin algı ve anlayışlarının ortaya çıkarılmasını hedefleyen bir desendir. Bu desende, günlük yaşamda sıkça karşılaştığımız ancak tam olarak açıklayamadığımız olaylar, olgular ve deneyimler derinlemesine incelenir (Köse, 2017). Olgu bilim, sosyal gerçekliği anlamak için bir gerçekliğin ortaya çıkardığı insan deneyimlerine odaklanır. Bu bağlamda olguya ilişkin deneyimler sorgulanır (Ersoy, 2016). Bu araştırma deseninde, bireyin davranışlarını anlamada bireyin kendine özgü algısını ve deneyimini bilmek savunulur. Farkında olunan ancak detaylı bilgiye sahip olunmayan olgulara odaklanılır (Creswell, 2015). Fenomenolojide, insanların ilgili olguları nasıl deneyimledikleri metodolojik bir şekilde, titizlikle ve derinlemesine betimlenmeye çalışılır (Patton, 2014). Bu bakımdan fenomenoloji, okul yöneticilerinin okul finansmanına dair yaşadıkları zorluklara ilişkin deneyimlerini anlamak için özel bir öneme sahiptir. Bu çalışmada, okul finansmanına dair yöneticilerin yaşadığı zorluklar ve bu sorunların eğitim- öğretime etkileri, yöneticilerin doğal ortamlarında görüşme yöntemiyle tespit edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı çeşitli okullarda görev yapmakta olan toplam 15 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Çalışma grubu, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Bu yöntemin tercih edilmesinin amacı, okul finansmanında yaşanan sorunların okul türleri, yöneticilerin deneyimleri ve mesleki kıdemleri açısından nasıl farklılık gösterdiğini ve bu farklılıkların ortak yönlerini anlamaya çalışmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Buna göre çeşitli görev sürelerine sahip ve farklı okul türlerinde görev yapan okul yöneticileri çalışmaya katılımcı olarak dâhil edilmiştir. Demografik değişkenlere ilişkin veriler incelendiğinde, yaş dağılımının 30-55 aralığında yoğunlaştığı ve en yüksek frekansın 40-45 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Mesleki kıdem açısından bakıldığında, 10-15 yıl aralığında en yüksek frekans kaydedilmiştir. Diğer yandan, kıdem dağılımında 0-5 yıl aralığında yer alan az sayıdaki katılımcı, sürece genç ve enerjik bir bakış açısı getirirken 20-25 yıl kıdemi olan deneyimli yöneticiler ise geleneğin etkisini yansıtmışlardır. Cinsiyet dağılımı incelendiğinde, katılımcıların büyük bir çoğunluğunu erkek yöneticilerin oluşturduğu (n=13) ve kadın yöneticilerin (n=2) azınlıkta kaldığı tespit edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacının belirlediği temel soruların yanı sıra görüşme sırasında ortaya çıkan detayları yakalamaya yönelik bir esneklik sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada, okul finansmanı

ile ilgili olarak okul yöneticilerinin yaşadığı sorunları ve bu sorunların eğitim öğretim sürecine yansımalarını incelemek amacıyla araştırmacılar 10 adet taslak soru hazırlanmış ve sorular, eğitim bilimleri ve Türkçe eğitimi alanlarından uzmanların görüşlerine sunmuştur. Soruların anlaşılır olup olmadığını ve araştırmanın amacını ne ölçüde yansıttığını değerlendirmek amacıyla, gönüllü 2 yönetici ile ön görüşmeler yapılmış ve ön test sonuçları doğrultusunda görüşme formunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Araştırmada veriler, nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler, İstanbul ilinde okullarda görev yapan 15 yönetici ile yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, okul finansmanına ilişkin sorunlarını ve çözüm önerilerini kendi görüşleri doğrultusunda ifade etmişlerdir.

3.4. Verilerin Analizi

Veri analizinde, betimsel analiz ve içerik analiz tekniklerinden yararlanılmıştır. Betimsel analizde, veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenerek yorumlanır ve görüşmecilerin ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilerek bulgular desteklenir (Şahin, 2017). İçerik analizinde ise veriler ayrıntılı olarak kodlanarak anlamlı temalar oluşturulmuştur. Görüşmelerden elde edilen veriler, her bir soruya verilen cevaplar doğrultusunda tablolar hâlinde düzenlenmiş ve benzer görüşleri ifade eden katılımcı sayısı (frekans) belirtilmiştir. Yöneticilerin gizliliğini korumak amacıyla her katılımcıya Y1, Y2 şeklinde kodlar atanmıştır.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda, nicel araştırmalarda kullanılan iç ve dış güvenilirlik kavramlarının yerini inandırıcılık, aktarılabilirlik, güvenilirlik ve teyit edilebilirlik alır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada, inandırıcılığı ve aktarılabilirliği sağlamak için derinlemesine veri toplama, üçgenleme, ayrıntılı betimlemeler ve maksimum çeşitlilik örnekleme gibi stratejiler kullanılmıştır. Güvenilirliği ve teyit edilebilirliği sağlamak için tutarlılık kontrolleri ve doğrulayıcı incelemeler yapılmıştır. Derinlemesine veri toplama için elde edilen veriler sürekli olarak karşılaştırılmış ve tanımlanabilir örüntüler oluşturmak için kavramsallaştırılmıştır. Verilerden elde edilen bulguları karşılaştırmak için birden fazla araştırmacı kullanılarak üçgenleme sağlanmıştır. Birincil araştırmacının yanı sıra başka bir araştırmacı da sonuçların sağlamlığını artırmak için toplanan verileri ve bulguları gözden geçirmiştir. Ayrıntılı betimleme için ham veriler, belirlenen tema ve kategorilere göre yeniden düzenlenmiştir. Tutarlılığı sağlamak için ham veriler ilk olarak birincil araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Daha sonra, kodlayıcılar arasındaki tutarlılığı ve anlaşma oranını değerlendirmek için bu kodlar başka bir araştırmacı tarafından gözden geçirilmiştir. Nitel araştırmalarda kodlayıcılar arasındaki benzerlik derecesi veya kodlayıcılar arası güvenilirlik çok önemlidir (Miles & Huberman, 2021). “Güvenilirlik Katsayısı = Uyuşma Sayısı / (Uyuşma Sayısı + Uyuşmazlık Sayısı) x 100” formülü kullanılmıştır ve en az %90’lık bir güvenilirlik oranı kabul edilebilir olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada verilerin güvenilirliği %90 olarak hesaplanmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Okul Finansmanı İfadesinden Ne Anlıyorsunuz?

Okul finansmanından ne anlaşıldığına ilişkin tema ve kategoriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Okul Finansmanı İfadesine İlişkin Kategori ve Temalar

Tema	Kategori	Frekans (f)
	Eğitim Sürekliliği İçin Bütçe Yönetimi	5
	Öğrenci ve Öğretmen İhtiyaçlarının Karşıllanması	4
Okul Finansmanının Tanımı ve Önemi	Fiziksel ve Teknolojik Altyapının Sürdürülebilirliği	3
	Kaynakların Etkin ve Verimli Kullanımı	3

Okul finansmanı ifadesine yönelik analizler sonucunda dört kategori ortaya çıkmıştır (Tablo 1). En yüksek frekans değerine sahip kategori “Eğitim Sürekliliği İçin Bütçe Yönetimi” olarak belirlenmiş, ardından öğrenci ve öğretmen ihtiyaçlarının karşılanması önemli bir diğer kategori olarak öne çıkmıştır. Fiziksel ve teknolojik altyapı ile kaynakların etkin kullanımı da okul finansmanının sürdürülebilirliği açısından kritik unsurlar olarak vurgulanmıştır.

4.2. Okulların Finans Kaynakları Nelerdir?

Okul finans kaynaklarına ilişkin tema ve kategoriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Okulların Finans Kaynaklarına İlişkin Kategori, Tema ve Frekans Tablosu

Tema	Kategori	Frekans (f)
Temel Finansman Kaynakları	Devlet Ödenekleri	15
	Velilerin Katkıları ve Okul Aile Birliği	15
Ek Finansman Kaynakları	Sosyal Etkinlikler ve Projelerden Sağlanan Gelir	10
	Yerel Yönetimler ve Belediyelerin Desteği	10
	Sponsorluk Anlaşmaları	8
Özel Okullara Özgü Kaynaklar	Öğrenci Ücretleri	6

Okulların finans kaynaklarına yönelik yapılan analizde, üç tema ve altı kategori ortaya çıkmıştır (Tablo 2). Devlet ödenekleri ve velilerin katkıları, frekans değerlerinin en yüksek olduğu kategoriler olarak dikkat çekmiş, okulların temel ihtiyaçlarının karşılanmasında bu iki kaynağın belirleyici olduğu görülmüştür. Ek finansman kaynakları arasında sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler ve yerel yönetimlerin sağladığı destekler yer almakta, özellikle okul projeleri, kermesler, sergiler gibi faaliyetler okullar için ek gelir yaratmada etkili olmaktadır. Özel okullar açısından ise öğrenci ücretleri, finansmanın ana omurgasını oluşturmakta ve bu okullarda genellikle daha geniş bir kaynak havuzu ile eğitim kalitesinin sürdürülebilirliği sağlanmaktadır.

4.3. Okulların Finans Kaynaklarıyla İlgili Yaşanan Sorunlar Nelerdir?

Okul finans kaynaklarına ilişkin tema ve kategoriler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Okulların Finans Kaynakları ile İlgili Yaşanan Sorunlara İlişkin Kategori, Tema ve Frekans Tablosu

Tema	Kategori	Frekans
Devlet Ödeneklerinin Yetersizliği	Devlet bütçesi sadece temel giderleri karşılıyor	10
	Ödeneklerin geç ve düzensiz gelmesi	7
	Teknolojik altyapı yatırımlarının yapılamaması	5
	Bakım ve onarım giderlerinin sürekli ertelenmesi	4
Velilerden Sağlanan Katkıların Sınırlılığı	Velilerin ekonomik durumunun yetersiz olması	8
	Velilere sürekli yüklenmenin hoş karşılanmaması	6
	Bağış toplama sürecinde prosedürlerin karmaşık olması	5
Yerel Yönetimlerin Destek Eksikliği	Yerel yönetimlerden destek alınmaması veya süreçlerin yavaş işlemesi	7
	Taleplerin tam olarak karşılanamaması	6
	Altyapı projelerine yönelik desteğin yetersiz kalması	4
Alternatif Finans Kaynaklarının Eksikliği	Sponsorluk bulmanın zor olması	8
	Sosyal projelerden yeterince gelir elde edilememesi	5
	Ek finansman yaratacak modellerin bulunmaması	4

Okul finans kaynakları ile ilgili yaşanan sorunlar incelendiğinde, en belirgin problemin devlet ödeneklerinin yetersizliği olduğu görülmektedir (Tablo 3). Okul yöneticileri, devlet tarafından sağlanan bütçenin yalnızca temel giderleri karşılayabildiğini ve özellikle teknolojik altyapı, bakım-onarım gibi alanlarda yetersiz kaldığını vurgulamaktadır. Devlet ödeneklerinin geç ve düzensiz gelmesi, okulların planlı hareket etmesini zorlaştırmakta ve projelerin ertelenmesine neden olabilmektedir. Bunun yanında velilerden sağlanan katkıların sınırlılığı, önemli bir diğer sorun olarak dikkat çekmektedir. Velilerin ekonomik durumlarının farklılık göstermesi ve sürekli destek talep edilmesinin hoş karşılanmaması, bu alandaki kaynakların sürdürülebilir olmasını engelleyebilmektedir. Bağış toplama sürecinde karşılaşılan karmaşık prosedürler, okul yönetimlerinin elini kolunu bağlamakta ve süreçleri daha da zorlaştırabilmektedir. Yerel yönetimlerin desteğinin yetersiz olması ve taleplerin tam anlamıyla karşılanamaması da okulların finansman sıkıntısını derinleştiren bir başka faktördür. Altyapı projelerine yönelik katkıların sınırlı kalması, eğitim kalitesini artıracak yatırımların gecikmesine yol açabilmektedir. Alternatif finans kaynaklarının eksikliği ise sorunun başka bir boyutunu oluşturmaktadır. Sponsor bulmanın zorluğu, sosyal projelerden yeterli gelir elde edilememesi ve ek finansman yaratacak modellerin bulunmaması, okulları dar bir bütçe içerisinde hareket etmeye mecbur bırakmaktadır.

4.4. Okul Finansmanındaki Sorunlar Okulu Hangi Konularda Nasıl Etkilemektedir?

Okul finansmanındaki sorunlara ilişkin tema ve kategoriler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Okul Finansmanındaki Sorunların Okullara Etkilerine İlişkin Kategori, Tema ve Frekans Tablosu

Tema	Kategori	Frekans
Fiziksel Altyapı Eksiklikleri	Sınıf bakım-onarım çalışmalarının ertelenmesi	6
	Okul binalarının eski olması	5
	Isıtma ve soğutma sistemlerinin yetersizliği	4
Teknolojik Altyapı Eksiklikleri	Akıllı tahta, bilgisayar, internet gibi araçların eksikliği	6
	Dijital eğitim materyallerinin sağlanamaması	5
Eğitim ve Öğretim Kalitesi	Eğitim materyallerinin yetersizliği	5
	Öğretmenlerin performansını olumsuz etkilemesi	4
	Öğrencilerin akademik başarısını düşürmesi	4
Sosyal ve Kültürel Faaliyet Eksikliği	Spor, sanat ve bilim projelerinin yapılamaması	5
	Öğrenci motivasyonunun azalması	4
	Sosyal etkinliklerin iptal edilmesi	3
Finansman Planlaması Sorunları	Mevcut kaynakların sadece temel ihtiyaçlara yetmesi	4
	Yenilikçi projelerin hayata geçirilememesi	3
	Finansal sürdürülebilirliğin sağlanamaması	3

En fazla dikkat çeken sorunlardan biri, sınıf bakım-onarım çalışmalarının sürekli ertelenmesi ve eski okul binalarının yarattığı fiziksel eksikliklerdir (Tablo 4). Isıtma-soğutma gibi temel ihtiyaçların karşılanamaması, öğrencilerin öğrenme süreçlerine doğrudan olumsuz yansımaktadır. Teknolojik altyapı eksiklikleri de büyük bir sorun olarak öne çıkmakta; bilgisayar, akıllı tahta ve internet gibi araçların yetersizliği, dijital eğitimi imkânsız hale getirmektedir. Bu durum öğrencilerin çağın gereklerine uygun eğitim almalarını engellemektedir. Eğitim materyallerinin sağlanamaması ve öğretmenlerin performansını etkileyen bu durum, akademik başarıyı da etkileyebilmektedir. Sosyal ve kültürel etkinliklerin yapılamaması ise öğrencilerin motivasyonunu azaltabilmekte, onların sosyal ve kişisel gelişimini kısıtlayabilmektedir. Finansman planlamasının sadece temel ihtiyaçlara yetmesi, yenilikçi projelerin hayata geçirilememesine yol açabilmekte ve okulların uzun vadeli gelişimini sekteye uğratabilmektedir.

4.5. Okul Finansmanı ve Okul Finansmanı Sorunlarıyla İlgili Önerileriniz Nelerdir?

Okul finansmanı ve okul finansmanı sorunlarına ilişkin tema ve kategoriler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Okul Finansmanı ve Finansman Sorunlarına İlişkin Öneriler Kategori, Tema ve Frekans Tablosu

Tema	Kategori	Frekans
Bütçe Planlaması ve Yönetimi	Gelir-gider kalemlerinin titizlikle planlanması	6
	Finansal harcamaların denetimi ve israfın önlenmesi	4
	Yıllık uzun vadeli bütçe planlamalarının yapılması	3
Yerel Yönetim ve Özel Sektör Desteği	Belediyelerin bakım-onarım ve altyapı projelerine katkı sağlaması	6
	Yerel esnaf, iş insanları ve firmalarla iş birliklerinin artırılması	4
	Eğitim projeleri için fon kaynaklarına başvurulması (TÜBİTAK, AB)	3
Alternatif Gelir Kaynakları	Kurslar, atölyeler ve etkinlikler düzenleyerek gelir elde edilmesi	5
	Tarım projeleri, geri dönüşüm ve sosyal projelerle gelir sağlanması	3
	Sponsorluk ve bağış kampanyalarının organize edilmesi	4
Okul-Aile Birliği Katılımı	Velilerin gönüllü katkılarının organize edilmesi	5
	Okul-aile birliklerinin aktif çalışarak kampanyalar düzenlemesi	4
Eğitim Kalitesi ve Teknolojik Yatırımlar	Eğitim teknolojilerindeki eksikliklerin sponsorlarla giderilmesi	4
	Okulun projelerle ihtiyaçlarını karşılaması	3
	Eğitim araç gereçlerinin temini için topluluk desteği	3

Okul finansmanı ve finansman sorunlarına ilişkin öneriler doğrultusunda elde edilen veriler, özellikle bütçe planlaması ve yerel desteklerin okulların mali sürdürülebilirliği için kritik bir rol oynadığını göstermektedir (Tablo 5). Bütçe planlaması ve yönetimi kategorisi, okulların gelir-gider kalemlerini titizlikle takip etmesi, israfın önlenmesi ve uzun vadeli finansal planlamaların yapılması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Bu durum, mevcut kaynakların verimli kullanımıyla okulların temel ihtiyaçlarının karşılanabileceği ve planlı bir yönetimle finansal sorunların önüne geçilebileceğini göstermektedir. Yerel yönetim ve özel sektör desteği ise okulların finansman sorunlarının çözümünde önemli bir yer tutmaktadır; belediyelerin altyapı çalışmalarına katkı sunması ve özel sektör ile sponsorluk anlaşmalarının artırılması gibi öneriler bu konuda

öne çıkmaktadır. Fon kaynaklarından (TÜBİTAK, AB projeleri vb.) yararlanma ihtiyacı vurgulanarak okulların farklı finansal kaynaklara erişim sağlamasının önemine dikkat çekilmiştir. Öte yandan, alternatif gelir kaynakları oluşturulması, okulların kendi imkânlarıyla çeşitli kurslar, atölyeler, tarım projeleri ve geri dönüşüm çalışmaları yaparak gelir elde etmelerinin önemli bir çözüm yolu olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tür projeler hem okulların maddi durumunu iyileştirecek hem de öğrencilere uygulamalı öğrenme fırsatı sunacaktır. Okul-aile birliği katılımı kategorisi ise velilerin gönüllü katkıları ve okul-aile birliklerinin daha aktif çalışarak kampanya düzenlemesi gibi önerileri barındırmakta, bu sürecin finansal destek sağlama noktasında önemli bir mekanizma olduğunu ortaya koymaktadır. Eğitim kalitesi ve teknolojik yatırımlar konusundaki öneriler ise, özellikle sponsor destekleriyle teknolojik altyapı eksikliklerinin giderilmesi, eğitim araç gereçlerinin temini ve yenilikçi projelerle öğrencilerin daha çağdaş bir eğitim almasının sağlanması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

5. SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, okul finansmanı ve finansman sorunlarının eğitim kurumları üzerinde nasıl etkiler yarattığını çok yönlü bir şekilde ortaya koymuştur. Okul yöneticilerinin ifadeleri; finansal kaynakların yetersizliği, mevcut kaynakların verimli kullanılamaması ve alternatif çözümlerin hayata geçirilmesinde yaşanan aksaklıkların eğitim kalitesini doğrudan etkilediğini göstermektedir. Devlet ödeneklerinin temel giderleri karşılamakta dahi zorlandığı, özellikle teknolojik yatırımlar, fiziksel altyapı iyileştirmeleri ve öğrencilere sunulan sosyal faaliyetlerin büyük oranda sekteye uğradığı anlaşılmıştır. Yetersiz finansman, sadece eğitim ortamlarının fiziksel koşullarını değil, aynı zamanda öğrencilerin motivasyonu ve akademik başarısını da olumsuz etkilemektedir. Özellikle eski binalarda yaşanan bakım ve onarım eksiklikleri, öğretmenlerin ders verimliliğini düşürmekte ve öğrencilerin derslere odaklanmasını zorlaştırmaktadır. Okul yöneticileri, finansal yetersizliğin eğitimin sürdürülebilirliğini ve uzun vadeli planlamaları imkânsız hâle getirdiğini ifade etmiştir. Devlet tarafından sağlanan bütçelerin geç gelmesi ya da miktarın ihtiyaçları karşılayacak düzeyde olmaması, okulları kısa vadeli çözümler aramaya itmiştir. Bu durum, okul yönetimlerinin sürekli öncelik sıralaması yapmasına neden olmaktadır. Eğitim materyalleri, teknoloji yatırımları, laboratuvar kurulumu gibi ihtiyaçlar çoğunlukla ertelenirken yalnızca temel ihtiyaçlar karşılanabilmektedir. Özellikle teknolojik altyapının yetersiz olması, öğrencilerin çağın gerektirdiği dijital becerilere sahip olmasını engellemekte, bu da eğitimde fırsat eşitliğini ciddi şekilde zedelemektedir. Öğrencilerin modern eğitim araçlarından mahrum kalması, akademik başarılarının yanı sıra motivasyonlarını da olumsuz etkilemektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, okul-aile birlikleri ve velilerden sağlanan katkıların da yetersiz olduğu görülmüştür. Velilerin ekonomik durumları arasındaki farklılıklar, bu katkıların okul ihtiyaçlarını karşılamada eşitlik sağlamadığını göstermektedir. Bazı velilerin maddi destek verememesi, okullar arasında ciddi farklılıkların oluşmasına yol açmaktadır. Eğitimde fırsat eşitliğini bozacak bu durum, finansal destek mekanizmalarının daha adil ve sürdürülebilir hâle getirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Okul yöneticileri, velilerin katkı sağlamasının önemli olduğunu ancak bu sürecin gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülmesi gerektiğini belirtmiştir. Velilere yönelik şeffaflık ve güven ortamı oluşturmanın finansman konusunda destek sağlamak adına kritik olduğu vurgulanmıştır. Yerel yönetimlerin ve belediyelerin okullara verdiği desteklerin sınırlı kalması da öne çıkan sorunlardan biridir. Yerel yönetimlerin finansal desteği çoğu zaman yalnızca altyapı projeleriyle sınırlı kalmakta, eğitim materyalleri ve teknolojik yatırımlar gibi alanlara yeterince kaynak sağlanamamaktadır. Bu durum, özellikle küçük ve kırsal bölgelerdeki okulların geri planda kalmasına neden olmaktadır. Finans kaynaklarının çeşitlendirilememesi, okulları tek bir gelir kaynağına bağımlı hâle getirmiştir. Araştırma bulguları, yerel yönetimler ve özel sektör iş birliklerinin artırılmasının finansal sorunları çözmek adına önemli bir adım olduğunu göstermektedir. Özel sektörün okullara sponsor olması ya da sosyal sorumluluk projeleriyle destek vermesi, okulların mali açıdan rahatlamasını sağlayabilir.

Okulların kendi ek gelir kaynaklarını oluşturamaması, finansman sorunlarını derinleştiren bir diğer önemli faktördür. Araştırma sırasında bazı yöneticiler; okulların kermesler, kültürel etkinlikler, atölye çalışmaları ve kurslar gibi faaliyetlerle ek gelir elde edebileceğini belirtmiştir. Bu tür faaliyetlerin hem okula maddi katkı sağlayacağı hem de öğrencilere sosyal ve kültürel gelişim fırsatları sunacağı vurgulanmıştır. Girişimlerin planlama ve organizasyon açısından zorluk taşıdığı, maddi destek bulunmadığında hayata geçirilemediği ifade edilmiştir. Bu nedenle, okulların kendi finansal bağımsızlıklarını kazanabilmeleri için teşvik edici mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir. Finansman sorunları öğretmenlerin motivasyonunu ve performansını da doğrudan etkilemektedir. Ders materyallerinin eksikliği, teknolojik araçların yetersizliği ve sınıf ortamlarının fiziksel koşullarının kötü olması, öğretmenlerin dersleri verimli şekilde işleyememesine neden olmaktadır. Bu durum, öğretmenler üzerinde ek bir yük oluşturmakta ve motivasyonlarını azaltmaktadır. Öğretmenlerin eğitimde daha etkili olabilmesi için okulların mali sorunlarının çözülmesi ve

ihtiyaçların giderilmesi büyük önem taşımaktadır. Eğitim kalitesinin artırılabilmesi için öğretmenlere gerekli destek sağlanmalı ve mali kaynaklar etkin bir şekilde planlanmalıdır.

Okul yöneticileri, finansman sorunlarının çözümünde devlet desteğinin artırılmasının zorunlu olduğunu vurgulamıştır. Devlet bütçesinin okullara ihtiyaçları doğrultusunda dağıtılması, kaynakların adil bir şekilde planlanması ve okullara uzun vadeli destek sağlanması gerekmektedir. Bunun yanı sıra finansman sorunlarının sadece devlet desteğiyle çözülemeyeceği, yerel yönetimlerin ve özel sektörün de sürece dâhil edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kamu-özel sektör iş birliklerinin eğitimde finansal sürdürülebilirliği sağlayabileceği ve okulların gelişimine katkı sunabileceği ifade edilmiştir. Öğrencilere sunulan sosyal ve kültürel faaliyetlerin yetersiz kalması, finansman sorunlarının bir başka boyutudur. Finansal kısıtlamalar nedeniyle birçok okul, öğrencilerin yeteneklerini geliştirebilecekleri projeleri hayata geçirememektedir. Sanatsal etkinlikler, spor faaliyetleri ve bilim projeleri gibi alanlarda eksiklikler yaşanmaktadır. Bu durum, öğrencilerin motivasyonunu ve okula olan bağlılıklarını olumsuz etkilemektedir. Okulların sosyal ve kültürel etkinliklere yeterli kaynak ayırabilmesi, öğrencilerin gelişim süreçlerine olumlu katkı sağlayacaktır. Teknolojik altyapı eksiklikleri de okul finansmanındaki sorunların bir yansıması olarak öne çıkmaktadır. Araştırma bulguları, okullardaki akıllı tahta, bilgisayar laboratuvarı ve internet erişimi gibi temel teknolojik ihtiyaçların yetersiz olduğunu göstermektedir. Bu eksiklikler, öğrencilerin dijital becerilerini geliştirmesini engellemekte ve onları çağın gereklerinden uzaklaştırmaktadır. Okullarda teknoloji yatırımlarına öncelik verilmesi, öğrencilerin modern eğitim araçlarına erişimini sağlayarak eğitim kalitesini artıracaktır.

Araştırmamızda elde edilen sonuçlar, eğitimde finansman sorunlarının okul yöneticileri ve eğitim kalitesi üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Literatürde de benzer bulgulara rastlanmaktadır. Doğan (2021), okul finansmanındaki sorunların, özellikle bakım-onarım çalışmaları ve teknolojik yatırımlar gibi kritik alanlarda kaynak yetersizliğine neden olduğunu vurgulamıştır. Benzer şekilde bizim araştırmamızda da okullarda temel altyapı sorunlarının finansal kısıtlamalar nedeniyle çözülemeyip sürekli ertelendiği görülmüştür. Finansman eksikliği, eğitim kalitesini düşürerek öğretmenlerin performansını olumsuz etkileyen bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Hoşgörür ve Arslan (2014), okulların mali kaynaklarının yönetimi konusunda yaşanan sorunların planlı bir bütçe oluşturulamaması nedeniyle çözümsüz kaldığını belirtmiştir. Literatürdeki çalışmalarda, eğitimde finansman eşitsizliklerinin önemli bir sorun olduğu ifade edilmektedir. Koç ve Kaya (2019), Türkiye’de bölgesel finansman farklılıklarının eğitimde fırsat eşitliğini zedelediğini belirtmişlerdir. Araştırmamızda da finansal kaynakların adil dağıtılmadığına yönelik görüşler öne çıkmıştır. Aynı bölgede yer alan okulların bile farklı finansman seviyelerine sahip olması, öğrencilerin eğitim olanaklarına erişiminde eşitsizlikler yaratmaktadır. Çalık ve Altun (2017), mali kaynakların eğitim politikalarında stratejik dağıtımının önemini vurgulamış ve bu alanda yaşanan plansızlığın kaynak israfına yol açtığını ifade etmiştir. Araştırmamızda okul yöneticileri de kaynakların etkin planlanamamasının mevcut bütçeyi verimsiz hâle getirdiğini dile getirmiştir.

Eğitimde finansman sorunlarının öğretmen performansı üzerindeki etkisi de hem bizim çalışmamızda hem de literatürde önemli bir bulgudur. Erdem ve Fidan (2021), öğretmenlerin eğitim materyallerine erişimde yaşanan sorunların ders verimliliğini düşürdüğünü ifade etmiştir. Araştırmamızda okul yöneticileri, öğretmenlerin ihtiyaç duydukları araç gereçlerin temin edilememesi nedeniyle derslerin istenilen düzeyde işlenemediğini belirtmiştir. Karakul (2014) ise öğretmen motivasyonunun finansal sorunlarla doğrudan ilişkili olduğunu ve bu durumun eğitim kalitesini olumsuz etkilediğini vurgulamıştır. Okullarda sosyal ve kültürel faaliyetlerin finansman yetersizliği nedeniyle aksaması da literatürde sıkça ele alınan bir konudur. Savaş-Yalçın (2016), finansman sorunlarının özellikle spor, sanat ve kültürel etkinliklerin gerçekleştirilmesini engellediğini ifade etmiştir. Bizim çalışmamızda da okul yöneticileri, öğrencilerin yeteneklerini geliştirebilecekleri sosyal etkinliklerin bütçe yetersizliği nedeniyle yapılamadığını belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin motivasyonunu ve okula bağlılıklarını olumsuz etkilemektedir. Güner, Uğurlu ve Köybaşı (2017), okulların sahip oldukları sosyal sermayenin finansman desteğiyle daha da güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Yerel yönetimlerin finansal desteklerinin yetersizliği hem bizim araştırmamızda hem de literatürde öne çıkan önemli bir bulgudur. Demir ve Özçelik (2018), yerel yönetimlerin okullara yönelik desteklerinin belirli projelerle sınırlı kaldığını belirtmiştir. Araştırmamızda da okul yöneticileri, belediyelerin yalnızca altyapı projelerine katkı sağladığını ancak diğer ihtiyaçlar için yeterli destek verilmediğini ifade etmiştir. Bu durum, okulların gelişimini sınırlayan önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Kayıkçı (2014) ise okulların ihtiyaçlarına yönelik yerel yönetimlerin daha kapsamlı destek programları oluşturması gerektiğini savunmuştur. Finansal kaynakların çeşitlendirilmesi ihtiyacı da araştırmamızda önemli bir bulgu olarak öne çıkmıştır. Hesapçıoğlu ve İnandı (2008), okulların sürdürülebilir finansman için kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliklerini artırması gerektiğini belirtmiştir. Araştırmamızda yöneticiler,

sponsorlukların ve hayırsever desteklerinin okul ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir rol oynayabileceğini ifade etmişlerdir. Saklan ve Erginer (2016), sosyal projeler ve kampanyalar yoluyla okulların ek gelir elde etme potansiyeline dikkat çekmiştir.

Sonuç olarak, mevcut çalışmanın bulguları literatürdeki çalışmalarla büyük oranda örtüşmektedir. Finansal yetersizlikler, yalnızca eğitim kalitesini düşürmekle kalmayıp, aynı zamanda fırsat eşitliğini zedelemekte ve öğretmen performansını olumsuz etkilemektedir. Yapılan araştırmalar, eğitimdeki eşitsizliklerin uzun vadede sosyo-ekonomik kalkınmayı da sekteye uğrattığını göstermektedir. Bu bağlamda, devlet desteklerinin artırılması, finansman kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve mevcut kaynakların daha etkin kullanımı, okulların sürdürülebilir ve kaliteli bir eğitim hizmeti sunabilmesi için kritik öneme sahiptir. Bununla birlikte, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi, yalnızca merkezi yönetimin sorumluluğunda değil, aynı zamanda yerel yönetimler, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve velilerin ortak çabalarıyla mümkün olabilmektedir. Tüm paydaşların sürece aktif katılımı, eğitim sisteminin daha kapsayıcı, erişilebilir ve sürdürülebilir hale gelmesi açısından kaçınılmaz bir gerekliliktir.

5.1. Öneriler

5.1.1. Uygulayıcılara Öneriler

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan hareketle uygulayıcılara şu önerilerde bulunmaktadır:

- Okul yöneticileri, gelir-gider takibini dijital sistemlerle yaparak bütçeyi daha verimli yönetmelidir.
- İsrافی önlemek ve kaynakları doğru kullanmak için okul bazında stratejik finansal planlar hazırlanmalıdır.
- Devlet destekleri düzensiz ve yetersiz geldiğinden, harcamalar uzun vadeli planlamalar çerçevesinde yapılmalıdır.
- Okulların temel giderleri dışında, teknolojik altyapı ve bakım-onarım gibi kalemler için ek ödenek tahsis edilmelidir.
- Devlet desteklerinin zamanında ve düzenli sağlanması için merkezi yönetim, yerel yönetimler ve eğitim kurumları arasında koordinasyon güçlendirilmelidir.
- Eğitimde fırsat eşitsizliğini azaltmak adına özellikle dezavantajlı bölgelerdeki okullara ek bütçe ayrılmalıdır.
- Belediyeler, okulların altyapı çalışmaları için bütçe ayırmalı ve eğitim yatırımlarına daha fazla katkı sunmalıdır.
- Yerel işletmeler ve sanayi kuruluşlarıyla sponsorluk anlaşmaları yapılarak, teknolojik yatırımların ve eğitim materyallerinin sağlanması desteklenmelidir.
- Sivil toplum kuruluşları ve eğitim vakıflarıyla iş birliği yapılarak burs programları ve fonlar oluşturulmalıdır.
- Okullar, TÜBİTAK, AB projeleri ve yerel kalkınma fonlarından yararlanarak ek finansman sağlamalıdır.
- Geri dönüşüm projeleri, okul bahçesinde tarım faaliyetleri, kurs ve atölyeler gibi gelir getirici faaliyetler artırılmalıdır.
- Kermes, sergi ve sosyal etkinliklerden elde edilen gelirlerin sürekliliği sağlanarak okulların maddi yapısı güçlendirilmelidir.
- Veliler, gönüllü katkılar yaparak okul projelerine destek olmalı, bu katkılar şeffaf bir bütçe yönetimi ile düzenlenmelidir.
- Okul-aile birlikleri, fon toplama kampanyaları ve etkinlikler düzenleyerek eğitim materyalleri ve altyapı projelerine kaynak yaratmalıdır.
- Velilerin sürekli maddi destek vermek zorunda bırakılmadığı, ancak gönüllü olarak katılım gösterebileceği modeller oluşturulmalıdır.
- Teknolojik altyapının geliştirilmesi için özel sektör ve STK'lardan sponsorluk destekleri sağlanmalıdır.
- Bilgisayar, akıllı tahta ve internet gibi temel teknolojik araçların tüm okullarda eşit erişilebilir olması sağlanmalıdır.
- Dijital eğitim materyalleri geliştirilmeli ve öğrencilere çağın gerekliliklerine uygun eğitim sunulmalıdır.
- Sınıf bakım-onarım çalışmalarının ertelenmesini önlemek için uzun vadeli bakım planları oluşturulmalı ve devlet ödenekleri bu alan için artırılmalıdır.
- Isıtma-soğutma sistemleri gibi temel altyapı ihtiyaçları acil bir şekilde karşılanmalıdır.

- Eski okul binalarının iyileştirilmesi için ulusal ve yerel bazda fonlar ayrılmalıdır.

Bu önerilerin hayata geçirilmesi, eğitimde finansal sürdürülebilirliği sağlayarak öğrenci başarısını ve öğretmen motivasyonunu olumlu yönde etkileyecektir.

5.1.2. Araştırmacılara Öneriler

Araştırmacılara öneriler ise şunlardır:

- Okul finansmanı ile eğitim kalitesi arasındaki ilişkiyi detaylandıran ampirik araştırmalar yapılmalıdır.
- Devlet, özel sektör ve yerel yönetim desteklerinin etkinliği karşılaştırmalı olarak incelenmelidir.
- Finansal yetersizliklerin eğitimde fırsat eşitsizliğine etkisini ölçen uzun vadeli çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
- Türkiye ve diğer ülkelerde uygulanan başarılı okul finansman modelleri karşılaştırılmalı ve en iyi uygulamalar belirlenmelidir.
- Okulların kendi gelir kaynaklarını oluşturabilecekleri inovatif yöntemler üzerine çalışmalar yapılmalıdır.
- Eğitim sektöründe kamu-özel sektör iş birliklerinin nasıl geliştirilebileceğine dair model önerileri sunulmalıdır.
- Belediyelerin ve yerel yönetimlerin eğitim bütçelerine katkısı araştırılmalı, destek mekanizmalarının nasıl iyileştirilebileceği tartışılmalıdır.
- Özel sektör ile yapılan sponsorlukların sürdürülebilirliği ve etkisi konusunda veriye dayalı analizler yapılmalıdır.
- STK'ların ve sivil toplum projelerinin eğitim finansmanındaki rolü detaylı olarak ele alınmalıdır.
- Okullardaki teknolojik altyapı eksikliklerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini ölçen çalışmalar yapılmalıdır.
- Dijital eğitim araçlarının düşük bütçeli okullarda nasıl daha verimli kullanılabileceği araştırılmalıdır.
- Teknoloji yatırımlarının uzun vadeli eğitim çıktıları üzerindeki etkileri incelenmelidir.
- Velilerin eğitim finansmanına katkı sağlama konusundaki algıları ve eğilimleri incelenmelidir.
- Sosyo-ekonomik düzeyin velilerin okullara maddi destek sağlama potansiyeline etkisi üzerine çalışmalar yapılmalıdır.
- Toplumun eğitim finansmanına yönelik bakış açısını değerlendiren nitel ve nicel araştırmalar gerçekleştirilmelidir.
- Eğitim finansmanına ilişkin mevcut devlet politikalarının etkinliği analiz edilmelidir.
- Finansman eksikliklerinin öğretmen performansı ve motivasyonu üzerindeki etkileri incelenmelidir.
- Kamu kaynaklarının okul bazlı dağıtımında adalet ve eşitlik ilkeleri doğrultusunda politika önerileri sunulmalıdır.

Bu öneriler, eğitim finansmanı üzerine çalışan araştırmacılara, daha kapsamlı ve etkili çalışmalar yapmaları için yol gösterici olabilir. Araştırmaların artırılması, eğitimde sürdürülebilir finansman modellerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akdemir, M. (2020). Türkiye’de eğitim finansmanının sosyo-ekonomik göstergeler üzerindeki etkisi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 112-129.
- Baltacı, A. (2023). *Eğitim sisteminin temel sorunları*. Akademik Akıl. <https://www.akademikakil.com/egitim-sisteminin-temel-sorunlari/alibaltaci/>
- Bayrakçı, M., ve Dizbay, S. (2013). Ortaöğretim kurumlarında okul aile birliklerinin okul yönetimine katılım düzeyleri. *Sakarya University Journal of Education*, 3(1), 98-112
- Çalık, T. ve Altun, M. (2017). Eğitim yönetimi ve politikalarında mali kaynakların dağıtımı: Türkiye örneği. *Eğitim ve Bilim*, 42(190), 293-309.
- Çelik, H. (2021). Sınıf mevcudu ve eğitimde verimlilik ilişkisi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları*, 14(3), 223-237.
- Demir, S. ve Özçelik, Z. (2018). Yerel yönetimlerin eğitim finansmanına katkıları: İlçe belediyeleri üzerine bir inceleme. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 6(3), 88-103.

- Doğan, M. (2021). Okul finansmanında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitim Ekonomisi ve Finans Dergisi*, 9(4), 303-322.
- Erdem, C. ve Fidan, T. (2021). Türkiye’de eğitim finansmanı ve eşitsizlikler: Finansal kaynakların eğitim kalitesine etkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 17(3), 189-206.
- Erdem, S. (2022). Eğitim kaynaklarının erişilebilirliği ve kalitesi. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 13(1), 129-145.
- Eski, N., Özben, D. I. ve Günbayı, İ. (2019). BİMER ve CİMER’e gelen şikayetler ile ilgili maarif müfettişlerinin, ilçe milli eğitim müdürlerinin ve şube müdürlerinin görüşleri: Bir durum çalışması. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 163-182.
- Hesapçıoğlu, M. ve İnandı, Y. (2008). Eğitim finansmanı: Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde karşılaştırmalı bir çalışma. *TÖDER Eğitim Yayınları*, İstanbul.
- Hoşgörür, V. ve Arslan, İ. (2014). Okul örgütünün finansal kaynaklarının yönetimi sorunu (Yatağan İlçesi Örneği). *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 91-102.
- Karakul, A. K. (2014). İran ve Türkiye’de eğitim finansmanının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 67-87.
- Kayıkçı, G. (2014). *İlköğretim kurumlarının mali kaynak sorunları ve okul müdürlerinin çözüm uygulamaları (Bingöl İli Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Koç, Y. ve Kaya, A. (2019). Eğitimde finansal eşitsizlikler ve bölgesel farklılıklar: Türkiye’deki ilköğretim kurumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(1), 35-50.
- Korlu, Ö. (2019). Eğitimin yönetimi ve finansmanı eğitim izleme raporu 2019. *Eğitim Reformu Girişimi*. <https://www.egitimreformugirisimi.org>
- Köse, H. (2017). *Eğitimde nitel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Köybaşı, F., Uğurlu, C. T. ve Güner, A. G. (2017). Okulların sahip oldukları sosyal sermayeye ilişkin öğretmen görüşleri. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 102-122.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2021). Analizde ilk adımlar (A. Ersoy, Çev.). *Nitel veri analizi: Genişletilmiş bir kaynak kitap* (S. Akbaba-Altun & A. Ersoy, Çev. Ed., 4. b.) içinde (s. 50-88). Pegem Akademi.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2021). *Eğitimde fırsat eşitsizliği: Türkiye örneği*. Ankara: MEB Yayınları. <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/egitim/006.pdf>
- Özer, M., Gençoğlu, C. ve Suna, H. E. (2020). Türkiye’de eğitimde eşitsizlikleri azaltmak için uygulanan politikalar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 294-312.
- Özer, N., Demirtaş, H. ve Ateş, F. (2015). Okulların mali durumlarına ve bütçe yönetiminde yaşanan sorunlara ilişkin müdür görüşleri. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 17-39.
- Sağ, K. Ş. (2021). *Kamu okullarının finansman sorunları ve eğitim öğretime yansımaları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Saklan, E. ve Erginer, A. (2016). Türkiye’de okul öncesi eğitime ilişkin politika ve finansman uygulamaları. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(2), 15-44.
- Savaş-Yalçın, M. (2016). *Ortaöğretimin finansmanı ve ortaöğretim okul türlerinde mali yönetim*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Şahin, Ç. (2017). *Eğitimde veri analizi ve araştırma teknikleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tekin, E. ve Ersoy, E. (2019). Devlet okullarında finansal yönetim ve kaynak dağıtımı: Türkiye’deki durum analizi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 11(1), 51-67.
- Toker-Gökçe, A. ve Uslu, Ö. F. (2018). İlkokullarda okul müdürlerinin mali kaynak gerektiren ihtiyaçları karşılama yolları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 315-334.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, R. (2020). *Okullara yapılan bağışlar*. (Yüksek lisans projesi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Yolcu, H. ve Kurul, N. (2009). Evaluating the finance of primary education in Turkey within the context of neo-liberal policies. *International Journal of Educational*, 3(2), 24-45.